

Силабус курсу

Основи суспільної географії

Освітній ступінь – бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014.07 Середня освіта

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія)

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 2 рік, I семестр

Компонент освітньої програми: обов'язковий

Дні занять: згідно з розкладом занять

Консультації: згідно з графіком індивідуальної роботи

Мова викладання: українська

Керівник курсу

	к. геог.н., доц. Потокій Михайло Васильович
Контактна інформація	potokiy_a@tnpu.edu.ua ; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Актуальність вивчення основ суспільної географії зумовлена світовими процесами економізації, гуманізації, соціологізації, екологізації та глобалізації сьогодення, формування нових інституційних утворень, подальшою диференціацією суспільної географії, появою нових теоретичних напрямків у сучасній суспільній географії та її основних складових – геодемографії, економічній географії, соціальній географії та політичній географії, розвитком її понятійно-термінологічного апарату, появою нових процесів – регіоналізації, державотворення, системотворення й комплексотворення, ускладненням багатьох теорій, концепцій та доктрин, які так чи інакше стосуються як світових процесів, так і процесів усередині України. З огляду на це навчальна дисципліна “Основи теорії суспільної географії” посідає дуже важливе місце у структурі навчальних дисциплін студентів-географів. Будучи базовою суспільно-географічною дисципліною і відкриваючи вивчення суспільно-географічного циклу, вона тісно пов'язана із курсами “Загальне землезнавство”, “Ландшафтознавство”, які читаються студентам-географам на першому-другому курсах. Саме цей курс розпочинає вивчення навчальних дисциплін суспільно-географічного циклу. Вона є першою сходинкою до вивчення інших суспільно-географічних дисциплін: “Техніко-економічних основ виробництва”, “Географії світового господарства”, “Економічної і соціальної географії світу”, “Економічної і соціальної географії України”, “Географічного моделювання”, “Географічного прогнозування”, “Теорії й методології географічної науки”, “Історії географічної науки в Україні”, “Географії населення”, “Історичної географії з основами етнографії”, “Сучасні проблеми суспільної географії” та ряду інших, у тому числі й фізико-географічних. Всі ці навчальні дисципліни студенти вивчають на старших курсах.

Зміст навчальної дисципліни “Основи суспільної географії” розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері географії, норм і традицій вищої педагогічної університетської освіти, профілю освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” та вимог Болонського процесу.

Навчальна дисципліна „Основи суспільної географії” впроваджена у навчальні плани в усіх закладах географічного профілю України. Завершується іспитом. Передбачає контроль шляхом виконання двох модулів.

Навчальний контент

№	Теми	Результати навчання
1	Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, структура та зв'язки суспільної географії	Знати об'єкт суспільної географії, її предмет, сучасну структуру, короткі відомості про зміну об'єкта та предмета упродовж історії розвитку, місце в системі географічних наук та науки загалом.
2	Тема 2. Особливості історичного розвитку	Знати особливості розвитку економічної географії, економічної та соціальної географії, суспільної географії на

	суспільної географії	різних етапах її розвитку, джерела для формування сучасної суспільної географії; основні напрями розвитку суспільної географії: економіко-географічний, антропо-географічний, формально-теоретичний.
3	Тема 3. Особливості розвитку української суспільної географії	Знати основні етапи розвитку української економічної географії, економічної та соціальної географії, підходи до виокремлення етапів, основні постаті суспільної географії, центри розвитку економічної і соціальної географії (суспільної географії) в Україні, фундаментальні праці, які вплинули на розвиток цієї науки.
4	Тема 4. Головні поняття і категорії суспільної географії	Знати основні підходи до розуміння основного поняття суспільної географії (територіальна організація суспільства) та географії загалом (територія); формування понятійно-термінологічних систем; знати триаду суспільно-географічних понять: властивості території, територіальні відношення та територіальні процеси.
5	Тема 5. Закони і закономірності у суспільній географії	Знати роль законів розвитку суспільної географії, роль законів у науці, мати поняття про науковий закон, форми вияву і вираження закону; відмінність між законом і закономірністю; типи законів територіальної організації суспільства: генетичні, структурні, відповідності і функціональні.
6	Тема 6. Теорії і концепції у суспільній географії	Знати роль наукових теорій і концепцій; класи суспільно-географічних теорій і концепцій: геоекологічний, геодемосоціальний, геоекономічний, геополітичний; основні теорії, розроблені вітчизняними та зарубіжними географами (району, районування, комплекс і комплексоформування, система та системоформування; елементи та структури територіальних систем).
7	Тема 7. Методи дослідження суспільної географії	Знати суть наукового методу дослідження, підходи до вивчення та класифікації методів сучасної географії та суспільної географії; роль філософських, загальнонаукових, конкретно-наукових (міждисциплінарних та спеціальних) методів суспільної географії, а також сучасних і надсучасних методів.
8	Тема 8. Природні умови і ресурси	Знати суть понять "природні умови" та "природні ресурси", класифікації природних ресурсів за різними авторами; види оцінок природних ресурсів, суть на основні види природокористування.
9	Тема 9. Географічні основи народонаселення	Знати основні географічні аспекти народонаселення, суть демографічної ситуації та політики, основні кількісні та якісні показники народонаселення, його закони; суть процесів розселення та урбанізації, системи розселення.
10	Тема 10. Господарство і господарська діяльність.	Знати суть національної економіки та її об'єкти, суть економічної системи та основні показники національної економіки та рівнів економічного розвитку країн; основні види структури господарства; суть міжгалузевих комплексів; основні види аналізу структури господарства.
11	Тема 11. Сфера послуг. Соціальна географія	Знати роль і місце сфери послуг в житті суспільства та людини, суть революції послуг, особливості сфери обслуговування; попит на послуги; показники рівня розвитку сфери послуг і обслуговування; класифікацію послуг і обслуговування. Розуміти суть теорії центральних місць та територіальної організації обслуговування.
12	Тема 12. Політична сфера і політична географія.	Знати об'єкт і предмет політичної географії, розуміти суть географічного простору та кордонів; суть класичної геополітики. Сучасна геополітика. Основні напрями та сучасної геополітики; суть геополітичних моделей світу, роль геополітики в формуванні світового порядку; основні напрями сучасної геополітики (англо-американська, нова геополітика в Європі, неомондалізм та електоральна географія, вітчизняна геополітика).

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність розуміти предметну область та професійну діяльність.
ЗК 2	Здатність діяти на засадах етичних міркувань.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 6	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
ФК 1	Здатність демонструвати знання про структуру географії (та суспільної географії), предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії її розвитку (в світі та в Україні), значення для суспільства
ФК 2	Здатність застосовувати базові знання з суспільних наук (і суспільної географії) у навчанні та професійній діяльності
ФК 3	Здатність застосовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії (і суспільної географії) для характеристики суспільно-географічних об'єктів, явищ і процесів на різних просторових рівнях
ФК 5	Здатність виконувати польові та камеральні суспільно-географічні дослідження, володіти методикою та знаннями освітніх технологій для формування загальних і предметних компетентностей
ФК 7	Здатність до пошуку джерел географічної інформації та її наукового опрацювання й використання (порівняння аналізу й синтезу, представлення на основі географічних методів та підходів, у тому числі інформаційних технологій).
ФК 10	Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільства та його окремих частин (населення, виробництва, соціальної сфери та політичної сфери) на різних територіальних рівнях.
ФК 11	Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та суспільством, розуміти роль природного середовища в житті суспільства та концепції й теорії такої взаємодії
ПРН 1	Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки (і суспільної географії), об'єкт і предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи розвитку в світі та в Україні.
ПРН 3	Розуміє основні механізми функціонування суспільно-географічних територіальних комплексів (систем), окремих їх компонентів, причини, перебіг та наслідки процесів, що в них відбуваються, роль людини та людського суспільства в цих процесах
ПРН 4	Знає і розуміє зміни, що відбуваються в географічному середовищі під впливом людського суспільства
ПРН 8	Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат суспільної географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяють інтерпретувати суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної

	суспільної географії
ПРН 9	Вміти вибрати та застосувати основні методики та інструменти для формування предметних компетентностей з географії (суспільної географії) в середній школі.

Літературні джерела:

Основні:

Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Підручник. – К.: Либідь, 1997. – 320 с.

Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1996. – 231 с. (стор.

Топчієв О. Г. Основи суспільної географії. Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.

Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Львів. ун-т імені Івана Франка, 2001. – 744 с.

Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. –Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с.

7. Шаблій О.І. Основи суспільної географії / Fundamentals of Human Geography: підручник для студ. вищих навчальних закладів / О.І. Шаблій. – 2-ге видання. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 296 с.

Додаткова і допоміжна:

Алаєв Э. Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь. – М.: Мысль, 1983. – 350 с.

Багров Н.В. Региональная геополитика устойчивого развития. – К.: Либідь, 2002. – 256 с.

Блій Г. де, Муллер П. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ “Україна” О. І. Шаблій.–К.: Либідь, 2004. – 740 с.

Бунге В. Теоретическая география. – М.: Прогресс, 1967. – 280 с.

Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я.Б. Олійник та ін.; за ред. Я.Б. Олійника, І.Г. Смирнова. – К.: Знання, 2001. – 640 с.

Геренчук К.І., Раковська Е.М., Топчієв О.Г. Польові географічні дослідження. – К.: Вища школа, 1975. – 248 с.

Джеймс П., Мартин Дж. Все возможные миры. Развитие географических идей / Пер. С англ. – М.: Прогресс, 1988. – 672 с.

Дзенис З.Е. Методология и методика социально-экономгеографических исследований. – Рига: Зинатне, 1980. – 263 с.

Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.

Жупанський Я.І. Історія географії в Україні. – К., 2006.

Исаченко А.Г. Развитие географических идей. – М.: Мысль, 1971. – 415 с.

Луцишин П. В., Клімонт Д., Луцишин Н. П. Територіальна організація суспільства (основи теорії). – Луцьк: Вежа, 2001. – 334 с.

Мересте У., Ныммик С. Современная география: вопросы теории. – М.: Мысль, 1984.

Модели в географии. – М.: Прогресс, 1971. – 316 с.

Мороз С.А., Онопрієнко В.І., Бортник С.Ю. Методологія географічної науки. – К.: Заповіт, 1997. – 334 с.

Наука и искусство геогарфии: спектр взглядов ученых СССР и США / Сост. И ред. В.В. Анненкова и Дж.Д. Демко. – М.: Прогресс, 1989. – 200 с.

Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія. / Упорядник О. Шаблій. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 1008 с.

Паламарчук М.М, Паламарчук О. М. Економічна і соціальна географія України (з основами теорії). – К. Знання, 1998. – 416 с.

Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1980. – 269 с.

Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.

Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 744 с.

Хаггет П. Пространственный анализ в экономической географии. – М.: Прогресс, 1968. – 392 с.

Хаггет П. География: синтез современных знаний. – М.: Прогресс, 1979. – 685 с.

Харвей Д. Научное объяснение в географии. – М.: Прогресс, 1974. – 502 с.

Энциклопедический географический словарь. Понятия и термины / Гл. ред. А.Ф. Трешников; Ред. кол.: Э.Б. Алаев, П.М. Алампиев, А.Г. Воронов и др. – М.: Сов. Энциклопедия, 1988. – 432 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для комплексної контрольної роботи (ККР)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE